

Nr 89

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om skattefrihet för vissa ersättningar som utbetalas från Förbundsrepubliken Tyskland; given Stockholms slott den 22 februari 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om skattefrihet för vissa ersättningar som utbetalas från Förbundsrepubliken Tyskland.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att ersättningar som enligt särskild lagstiftning i Förbundsrepubliken Tyskland (Bundesentschädigungsgesetz) utbetalas till offer för nationalsocialistisk förföljelse, undantas från beskattning här i riket.

Förslag
till
förordning om skattefrihet för vissa ersättningar som utbetalas från
Förbundsrepubliken Tyskland

Härigenom förordnas som följer.

Vid taxering enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt skall ersättning, som i form av livränta eller eljest utgått till någon på grund av särskild lagstiftning i Förbundsrepubliken Tyskland om ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse, icke utgöra skattepliktig inkomst.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Förordningen skall äga tillämpning jämväl med avseende å 1954, 1955, 1956 och 1957 års taxeringar och skall i följd härav följande iakttagas. Har någon år 1954, 1955 eller 1956 taxerats för ersättning, som avses i denna förordning, äger han anföra besvär över taxeringen inom den tid och i den ordning som enligt 124 § taxeringsförordningen den 28 september 1928, nr 379, gäller i fråga om besvär enligt 123 § 2 mom. samma förordning, dock skall den tid, inom vilken besvären sist skola ingivas, icke i något fall utlöpa före utgången av år 1957.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1957.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *skattefrihet för vissa ersättningar som utbetalas av Förbundsrepubliken Tyskland* samt anför därvid följande.

Den 18 september 1953 utfärdades i Förbundsrepubliken Tyskland en lag om ersättning till offren för nationalsocialistisk förföljelse [Bundesergänzungsgesetz zur Entschädigung für Opfer der nationalsocialistischen Verfolgung (BEG)].

I en den 19 december 1956 dagtecknad skrivelse har *riksskattenämnden* — med hänvisning till en av Mosaiska församlingen i Stockholm hos nämnden gjord framställning — hemställt att frågan om införande av skattefrihet för ifrågavarande ersättningar måtte tagas under övervägande. Därest sådan skattebefrielse funnes böra medgivas, torde det enligt nämnden vidare böra övervägas, huruvida man icke genom extraordinär besvärsmätt borde tillgodose det till synes befogade önskemålet att befrielsen skall omfatta även sådana fall, där ersättningar av ifrågavarande slag beskattats genom vid lagstiftningens ikraftträdande redan lagakraftägande beslut eller utslag.

Även *polska flyktingrådet i Sverige* har i framställning den 1 februari 1957 hemställt att ersättningar enligt den ifrågavarande lagen skulle befrias från inkomstskatt.

Riksskattenämnden har i sin framställning lämnat följande uppgifter rörande de olika ersättningar som kan utgå enligt den åberopade tyska lagen.

1. Skada till följd av förlust av försörjare

Ersättning utgår därest försörjaren avlidit i samband med vistelse i ghetto, koncentrationsläger eller vid deportation. Berättigade till ersättningar kan vara efterlevande änka, änkeman, barn och släktingar, vilka för sin

försörjning varit beroende av den avlidne. Ersättningen utgår i form av månatlig ränta från viss tidpunkt (för tiden fram till denna utgår ett kapitalbelopp). Räntans storlek bestäms med hänsyn till den inkomst, som åtnjutes av en tjänsteman, vars sociala ställning är jämförbar med den avlidnes.

2. Kropps- och hälsoskada

Ersättning utgår vid minst 30 % invaliditet. Den utgår i form av månatlig ränta. Storleken av räntan beräknas med hänsyn till dels den skadades »normala årsinkomst» uppskattad på sätt under 1. ovan angivits dels ock med hänsyn till invaliditetsgraden.

3. Frihetsförlust

Ersättning lämnas genom att ett belopp av 150 DM utbetalas för varje månad den förföljde varit berövad sin frihet genom vistelse i ghetto eller dylikt. Ersättningen utgår i form av ett kapitalbelopp, som avser gottgörelse för det antal månader, som vederbörande vistats i fångenskap.

4. Skada å egendom och förmögenhet

Ersättning utgår om skadan förorsakats vid plundring eller därest egendom måst lämnas vid flykt. Ersättningen utgår med högst 5 000 DM. Vidare ersättes exproprierad och konfiskerad egendom. Ersättning utgår även för utbetalade straffskatter, särskilda böter och avgifter, som ålades judarna i Tyskland.

5. Skada i yrkesutövning

Ersättning utgår till den, som uteslutits från självständig verksamhet, avskedats från privat tjänst eller avstängts från offentlig tjänst. Ersättningen utgår i form av kapital eller ränta. Grunden för beräkning av ersättningens storlek är dels levnadskostnaderna för en tjänsteman, vars sociala och ekonomiska ställning kan likställas med den skadades, dels ock den skadades senaste tjänsteinkomst eller den inkomst han skulle erhållit vid befordran. Ersättningen är likväl maximerad.

6. Skada i yrkesutbildning

Dylik skada ersättes med högst 5 000 DM, därest utbildning icke längre kan erhållas, eller med bidrag till utbildning beroende å utbildningens längd.

7. Försäkringsskada

Ersättning utgår till den som genom utvandring eller dylikt icke kunnat uppfylla avtalsvillkoren i ett avtal rörande liv- eller livränteförsäkring. Ersättning utgår med högst 10 000 DM. Är fråga om kapitalförsäkring utgives engångsbelopp under det att för livränteförsäkring ersättning utgår i form av livränta.

Enligt 31 § kommunalskattelagen hänföres till skattepliktig inkomst av tjänst bl. a. pension och livränta som utgår annorledes än på grund av försäkring.

Grundstadgandena om skattskyldighet här i riket för inkomst som förvärvats från utländsk ort finnes i 53 § kommunalskattelagen. Där stadgas att oinskränkt skattskyldighet för sådan inkomst föreligger för bl. a. fysisk person som är här i riket bosatt vid tiden för inkomstens förvärvande. Av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen framgår att — där fråga inte är om intäkt som redovisas enligt bokföringsmässiga grunder — inkomsten anses ha förvärvats vid den tidpunkt då den blivit tillgänglig för lyftning.

I princip föreligger alltså skattskyldighet för här i riket bosatt person i fråga om inkomst som erhålles från annat land. Från denna princip göres emellertid i en mångfald hänseenden undantag i avtal som ingåtts med andra länder till undvikande av dubbelbeskattning. Ett sådant avtal, ingånget år 1928, gäller mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland. Detta avtal har emellertid automatisk tillämpning i vad det gäller inkomster från Tyskland allenast för svenska och tyska medborgare. För att tillämpligheten skall utsträckas även till andra personer erfordras särskild överenskommelse från fall till fall mellan de högsta finansmyndigheterna i Sverige och Tyskland.

Enligt bestämmelserna i nämnda avtal skall skatt för inkomst i regel utgöras i den stat, där den skattskyldige är bosatt. Vissa undantag finnes. Sålunda skall skatt i stället utgöras i den stat, varifrån inkomsten utbetalas, när fråga är om inkomst, som åtnjutes på grund av förhandenvarande eller tidigare tjänst eller arbete i form av avlöning, pension eller annan förmån från staten, delstat, provins, kommun eller annan offentligjuridisk person, som i vederbörlig ordning tillkommit i enlighet med de avtalsslutande staternas inre lagstiftning.

I sin förenämnda skrivelse har riksskattenämnden anfört bl. a. följande.

Vidare lär enlig svensk beskattningsrätt även sådana engångsbelopp skola beskattas, som avse skadestånd för utebliven inkomst. Det kan vidare förekomma att vissa ersättningar av eljest likartad beskaffenhet komma att behandlas olika vid beskattningen i Sverige med hänsyn till huruvida det med Tyska riket den 25 april 1928 ingångna avtalet till undvikande av dubbelbeskattning är tillämpligt eller icke beträffande mottagaren.

Då ifrågakommande ersättningar utgå i anledning av de lidanden, som genom den nationalsocialistiska regimens övergrepp tillskyndats mottagarna och då

ersättningarna merendels icke torde utgöra full ersättning för lidna skador, synes det i hög grad obilligt om ersättningsbeloppen skulle träffas av svensk inkomstskatt. Det kan vidare i dessa fall icke anses tillfredsställande, att sådana ersättningar, som skulle varit skattefria därest de utgått som engångsbelopp, beskattas därest de utgå i form av livräntor. Det torde även böra beaktas att samtliga enligt ifrågavarande lag utgående ersättningsbelopp befriats från skatt i Förbundsrepubliken Tyskland. Ersättningar av ifrågavarande slag uppgivas vidare hava genom särskild lagstiftning undantagits från inkomstbeskattning i Amerikas Förenta Stater, såvitt angår där bosatta betalningsmottagare.

Enligt riksskattenämndens mening kan en tillfredsställande lösning av förevarande beskattningsspörsmål icke vinnas med mindre genom särskild lagstiftning all sådan ersättning, som utgår enligt berörda tyska lag, förklaras vara fritagen från svensk statlig och kommunal inkomstskatt.

Enligt gällande svenska beskattningsföreskrifter torde livräntor som på grund av ifrågavarande tyska lag utgå till personer, vilka äro bosatta i Sverige eller stadigvarande vistas härstädes, i princip utgöra skattepliktig inkomst.

I anslutning till vad riksskattenämnden anfört rörande i andra länder gjorda undantag från skatteplikt för ifrågavarande ersättningar må här omnämnas att beskattning ej heller torde äga rum då ersättningen utgår till personer bosatta i Österrike. I ett mellan detta land och Förbundsrepubliken Tyskland år 1954 ingånget dubbelbeskattningsavtal har nämligen beskattningsrätten uttryckligen förbehållits sistnämnda land.

Departementschefen. Den fråga som aktualiserats genom riksskattenämndens framställning berör extraordinära förhållanden. Förbundsrepubliken Tyskland har genom en särskild lag åtagit sig att utbetala ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse. Såsom i det föregående angivits utgår ersättning efter vissa grunder i form av engångsbelopp eller såsom livränta. Ersättningarna torde merendels ej avse att utgöra full ersättning för lidna skador. Vidare synes ersättningsbeloppen ha avvägts med hänsyn till att dessa ej skulle komma att underkastas beskattning. Sålunda är ifrågavarande ersättningar i princip skattefria i Tyskland. Av utredningen i ärendet framgår att ersättningarna — därest skatteplikt eljest skulle ha föreläggat — undantagits från sådan skatteplikt även i vissa andra länder, där mottagare av ersättningarna är bosatta.

Vad beträffar i Sverige bosatta mottagare av ersättningar torde få erinras att enligt gällande beskattningsföreskrifter ersättningarna i vissa fall blir underkastade skatteplikt härstädes medan de i andra fall undantages från beskattning. Avgörande härför är bl. a. huruvida ersättningen utgår i form av engångsbelopp eller såsom livränta, varjämte, såsom i det föregående antytts, i vissa fall en tillämpning av det svensk-tyska dubbelbeskattningsavtalet av den 25 april 1928 kan medföra att ersättningen blir skattefri.

Riksskattenämnden har i sin framställning uttalat som sin mening att en tillfredsställande lösning av förevarande beskattningsspörsmål icke kan vin-

nas med mindre genom särskild lagstiftning all ersättning, som utgår enligt berörda tyska lag, förklaras vara fritagen från svensk skatt. Nämnden har därvid särskilt erinrat om att ersättningarna utgår i anledning av de lidanden, som genom nationalsocialistiska regimens övergrepp tillskyndats mottagarna, samt framhållit att det synes i hög grad obilligt om ersättningsbeloppen skulle drabbas av svensk inkomstskatt. Jag vill instämma i vad riksskattenämnden sålunda anfört. De rent humanitära skälen är i förevarande fall av sådan styrka, att redan på grund härav beskattning i Sverige av ersättningarna icke bör ske. Ersättningarnas speciella natur och även omständigheterna i övrigt är sådana, att särskild lagstiftning bör tillgripas för att göra de ifrågavarande ersättningarna skattefria.

I det föregående har angivits att nu berörda beskattningsfråga i förhållandet mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike reglerats genom dubbelbeskattningsavtal mellan de båda länderna; härvid har Österrike avstått från rätt att beskatta ifrågavarande ersättningar vilka tillfaller där bosatta personer. Det skulle kunna ifrågasättas att beskattningsfrågan på motsvarande sätt löstes avtalsvägen i förhållandet mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland, d. v. s. genom att en särskild bestämmelse härom infördes i 1928 års svensk-tyska avtal. Med hänsyn till att de ersättningar, varom fråga är, i vissa fall redan torde ha upptagits till beskattning här i riket och då jämväl dessa ersättningar bör omfattas av en skattebefrielse är det angeläget att en författningsmässig reglering kommer till stånd så snart som möjligt. Ur den synpunkten har jag icke ansett det lämpligt att avvakta en revision av det svensk-tyska avtalet utan jag förordar att en särskild förordning nu utfärdas med bestämmelser om skattefrihet för ifrågavarande ersättningar. Skattefriheten torde i första hand böra avse den statliga och kommunala inkomstskatten. Med hänsyn till att livräntorna härigenom undantages från skatteplikt vid inkomsttaxeringen torde, även utan särskild författningsbestämmelse, någon förmögenhetsbeskattning av livräntornas kapitaliserade värde ej heller komma att äga rum. Bestämmelserna bör ges verkan från och med taxeringsåret 1954, då frågan om beskattning av ersättningar av detta slag första gången kunnat bli aktuell.

Beträffande den författningsmässiga utformningen av bestämmelserna vill jag nämna att det torde vara tillfyllest att ange att skattefriheten omfattar belopp, som utgått på grund av särskild lagstiftning i Tyskland om ersättning till offer för nationalsocialistisk förföljelse.

Under återopande av det anförda hemställer jag att ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om skattefrihet för vissa ersättningar som utbetalas från Förbundsrepubliken Tyskland* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 89 år 1957

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bengt Resare